

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні вченої ради
СумДПУ імені А.С.Макаренка
«19» червня 2017 року,
протокол № 15
голова вченої ради,
ректор університету

Ю.О. Лянной

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
ПІДГОТОВКИ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки
(шифр та назва)

Суми 2017

Розроблено та внесено

проектною групою кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки освітнього ступеня «доктор філософії».
(шифр та назва)

Затверджено та надано чинності

вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, протокол № 15 від «19» червня 2017 року.

Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворений, тиражований та розповсюджений без дозволу Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Розробники стандарту:

1. Сбруєва А.А. – д.пед.н., професор, завідувач кафедри педагогіки СумДПУ імені А.С. Макаренка;
2. Огієнко О.І. – д.пед.н., професор, професор кафедри педагогіки СумДПУ імені А.С. Макаренка;
3. Лазарєв М.О. – к.пед.н., професор, професор кафедри педагогіки СумДПУ імені А.С. Макаренка.

I. Загальна характеристика освітньої програми

Код та найменування спеціальності: **011 «Освітні, педагогічні науки»**

Рівень вищої освіти: **третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти, НРК України – 8 рівень**

Форми навчання: **денна та заочна**

Відповідність вимогам стандарту вищої освіти (в разі наявності) _____ - _____

Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання: магістр (спеціаліст)

Прийом здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» здійснюється за результатами складання вступних випробувань на конкурсній основі.

За рішенням приймальної комісії особам, які мають досягнення у науково-дослідній діяльності, які відображено в наукових і науково-методичних працях, може бути надано право переважного зарахування.

II. Мета освітньої програми

Метою освітньо-наукової програми є забезпечення підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» до викладацької та науково-дослідної діяльності шляхом формування здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

III. Характеристика професійної діяльності випускників, які засвоїли освітньо-наукову програму аспірантури

Види та сфери професійної діяльності

Освітньо-наукова програма аспірантури реалізується з метою створення здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» умов для набуття необхідного для здійснення наукової та професійної діяльності рівня компетентностей та досвіду діяльності, а також підготовки до захисту науково-кваліфікаційної роботи (дисертації) на здобуття наукового ступеня доктора філософії PhD (у галузі освіти).

Освітньо-наукова програма вищої освіти підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» спрямована на методологічну, методичну та практичну підготовку до здійснення дослідження у галузі теорії освіти та практичної роботи викладача педагогічних дисциплін у вищій школі.

Види професійної діяльності, до яких готуються випускники, що засвоїли освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»: науково-дослідна діяльність у галузі освіти та соціальної сфери; викладацька діяльність в галузі педагогічної освіти, підвищення кваліфікації, підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів. Програма

аспірантури спрямована на засвоєння всіх видів професійної діяльності, до яких готується випускник.

Сферами професійної діяльності випускників, що засвоїли освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», є заклади системи вищої і додаткової педагогічної освіти, науково-дослідні організації, пов'язані з розробкою освітніх проблем; органи управління освітою різного типу; інформаційно-аналітичні та консультаційні центри, що реалізують комплексні освітні, соціально-культурні проекти і програми.

Випускник освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» повинен мати фундаментальну наукову підготовку, знати і вміти застосовувати методологію наукового пізнання, володіти сучасними інформаційними технологіями, включаючи методи отримання, обробки та зберігання наукової інформації, вміти самостійно формувати наукову тематику, організовувати і вести науково-дослідну діяльність у сфері вищої професійної освіти, мати здатність до інноваційної діяльності в тій чи іншій галузі (наукова, освітня, методична, технічна, управлінська), володіти методикою викладання у вищій школі.

IV. Перелік компетентностей випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Компетентності випускника сформульовано відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій України, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» № 261 від 23 березня 2016 року, Проекту «TUNING» (Tuning Educational Structures in Europe), паспорту спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Компетентності випускника об'єднано, відповідно до рекомендацій, сформульованих у матеріалах Тренінгу «Методологія розроблення стандартів вищої освіти» для представників науково-методичних комісій сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України (19-26 квітня 2016 р.) у три групи: інтегральна компетентність, спеціальні (фахові, предметні) компетентності, загальні компетентності дослідника.

Таблиця 1

**Компетентності випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності
011 «Освітні, педагогічні науки»**

Група компетентностей	Зміст компетентностей	Шифр компетентності
1. Інтегральна компетентність	Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей	ІК-1
	Навички критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та складних ідей	ІК-2
	уміння розроблення та реалізації проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем	ІК-3
	лідерство, вільне компетентне спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності	ІК-4
	ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації	ІК-5
	соціальна відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень	ІК-6
	здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, відповідальність за навчання інших	ІК-7
2. Спеціальні (фахові) компетентності	Нові концептуальні та методологічні знання у галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки	СК-1
	Нові концептуальні та методологічні знання у галузі історії вітчизняної та зарубіжної філософсько-педагогічної думки	СК -2
	Нові концептуальні та методологічні знання з аксіологічних проблем освіти і виховання	СК -3
	Знання у галузі професійної та наукової етики і готовність до її дотримання	СК -4
	Уміння розробки категоріального апарату дослідження; аналізу та аргументації вибору його методологічних засад	СК -5
	Уміння здійснення аналізу філософських та ідеологічних засад освітньої політики на наднаціональному та національному рівнях	СК -6
	Навички застосування синергетичного, системного, аксіологічного, феноменологічного та інших методологічних підходів до аналізу педагогічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівні їх функціонування.	СК -7

	найбільш передові концептуальні та методологічні знання у галузі загальної педагогіки і на межі предметних галузей	СК - 8
	Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі історія освіти та педагогічної думки, релігійної педагогіки, етнопедагогіки і на межі предметних галузей	СК -9
	Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі порівняльної педагогіки, зарубіжної педагогіки і на межі предметних галузей	СК -10
	Уміння виокремлення актуальних проблем розвитку освіти та педагогічної думки у процесі визначення теми дисертаційного дослідження	СК -11
	Уміння використання сучасної методології, методик та методів педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та у подальшій професійній діяльності	СК -12
	Навички критичного аналізу та інтерпретації досліджень у галузі вітчизняної та зарубіжної теорії/історії освіти і педагогіки, синтезу нових ідей; до спілкування з предмету дослідження у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища	СК -13
	Навички застосування адекватних методів дослідження у ході виконання дисертаційного проекту	СК -14
	Навички оцінки можливостей застосування та можливих ризиків упровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі	СК -15
	Навички об'єктивної оцінки та науково-грамотного формулювання перспектив подальших досліджень у відповідній галузі освітніх, педагогічних наук	СК -16
3. Загальні компетентності дослідника	Володіння професійними мовнокомунікативними вміннями діалогового спілкування українською та англійською мовами з широкою науковою спільнотою, зокрема у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища, у процесі презентації матеріалів та результатів наукового дослідження у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до вимог стандартів і професійного співтовариства	ЗК-1
	Навички операційної обробки наукових текстів різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.);	ЗК -2
	Навички моделювання зв'язних наукових текстів різних жанрів (створювати глосарії ключових термінів; готувати наукові статті, тези, доповіді, повідомлення, виступи, наукові звіти, посібники) згідно з вимогами наукового стилю, у тому числі з використанням інформаційних технологій;	ЗК -3

Навички застосування сучасних інформаційних технологій у навчальній та науковій діяльності	ЗК -4
Навички організації та проведення навчальних занять у вищій школі	ЗК -5
Навички організації самостійної роботи студентів	ЗК -6
Навички керівництва науковою роботою студентів ВНЗ	ЗК -7
Уміння запроваджувати актуальні результати наукових досліджень, у тому числі і власних, у навчальний процес вищої школи	ЗК -8
Навички організації екстраурикулярної роботи студентів ВНЗ, залучення студентів до управління навчальним закладом	ЗК -9
Навички управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень	ЗК -10
Навички реєстрації прав інтелектуальної власності	ЗК-11
Вміти писати, аудіювати читати і говорити англійською мовою відповідно до стандартів Асоціації Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe)	ЗК-12
Вміти розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі вести дискусії за фахом.	ЗК-13
Вміти вільно спілкуватися з носіями мови, проявляти у процесі спілкування повагу до різноманітності та полі культурності учасників діалогу/полілогу.	ЗК-14
Вміти чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти, проявляти у процесі спілкування розуміння особливостей культур та традицій інших країн і народів	ЗК-15

V. Опис освітньо-наукової програми навчання

Термін навчання за освітньо-науковою програмою аспірантури – 4 роки. Можливим є навчання за заочною формою. Термін навчання за заочною формою не може перевищувати встановлений програмою. У разі дострокового засвоєння освітньо-наукової програми та успішного захисту дисертації аспірантові присуджується науковий ступінь незалежно від терміну навчання в аспірантурі.

Освітньо-наукова програма орієнтована на науково-педагогічну й практичну підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» в галузі викладання та здійснення науково-педагогічних досліджень.

Загальний обсяг освітньо-наукової програми – 60 кредитів. Одному кредиту ЄКТС відповідають 30 годин загального навчального навантаження аспіранта.

В таблиці 2 представлений розподіл змісту освітньо-наукової програми з урахуванням навчального часу та кількості кредитів ЄКТС.

Освітня складова програми передбачає виділення обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін, циклів загальної та професійної підготовки, проміжну та підсумкову атестації.

Таблиця 2

**Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього
(освітньо-наукового) рівня
із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»**

Термін навчання		
Назва циклу та його шифр		Академічні години/кредити ЄКТС
1. Навчальні дисципліни циклу загальної підготовки		600/20
2. Навчальні дисципліни циклу професійної підготовки	- нормативні НД	480/16
	- вибіркові ВД	450/15
3. Практична підготовка	Асистентська практика	270/9
Загальна кількість		1800 / 60

Форми і методи організації освітнього процесу

Освітній процес побудований на принципах студентоцентрованого особистісно орієнтованого навчання, на основі компетентнісного, системного, партисипативного, інтегративного підходів.

Форми навчання: аудиторні (лекційні, практичні, семінарські), позааудиторні (індивідуальні, консультації, написання та захист проектів, практика, науково-дослідна робота), самостійна робота, майстер-класи. Можливе застосування електронного навчання і он-лайн освітніх технологій.

Методи навчання: проблемного, проблемно-пошукового, інтерактивного навчання (диспути, дискусії, «круглі столи», тренінги, мозкові атаки, презентації, ділові й рольові ігри).

Протягом навчання за програмою здійснюється наукове керівництво, підтримка та консультування з боку інших колег наукової групи.

Дослідницька робота: участь у фахових та міждисциплінарних семінарах, підготовка публікацій у наукових фахових виданнях, участь у наукових конференціях, підготовка та захист дисертаційної роботи.

Загальне оцінювання роботи здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» здійснюється за результатами проміжного та підсумкового контролю у вигляді екзаменів, заліків, наукових звітів з оцінюванням досягнень відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти; складання іспитів, попереднього захисту, захисту дисертаційної роботи.

VI. Опис запланованих результатів навчання (РН)

Таблиця 3

Результати навчання випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» відповідно до набутих компетентностей

Шифр результату	Результати навчання	Шифр компетентності
Знання		
РН-1	Здатність оволодівати новим концептуальним та методологічним знанням у галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки, історії вітчизняної та зарубіжної філософсько-педагогічної думки, аксіологічних проблем освіти і виховання	ІК-1, СК-1, СК -2, СК-3, СК - 8
РН-2	Здатність оволодівати найбільш передовим концептуальним та методологічним знанням у галузі науково-дослідної діяльності на дисциплінарному та міждисциплінарному рівнях	ІК-1, СК-8, СК-9, СК-10
РН-3	Здатність використовувати знання щодо норм професійної і наукової етики та готовність до її дотримання	ІК-1, ІК-6, СК -4
РН-4	Здатність науково грамотно застосовувати знання щодо розробки категоріального апарату дослідження; щодо аргументації вибору його методологічних засад	ІК-1, СК -5
РН-5	здатність продемонструвати знання та розуміння філософських та ідеологічних засад освітньої політики на наднаціональному та національному рівнях	ІК-1, СК -6
РН-6	Здатність розуміння та цілісного застосування сучасних методологічних підходів до аналізу педагогічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівні їх функціонування	ІК-1, СК -7
Уміння		
РН-7	Здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї	ІК-2, СК -13,
РН-8	Здатність розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми	ІК-2, ІК-3, СК -11, СК-12, ЗК -2

PH-9	Здатність застосовувати адекватні методи дослідження у ході виконання дисертаційного проекту	ІК-2, ІК-3, СК -14
PH-10	Здатність оцінювати можливості застосування та ризики упровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі	ІК-2, ІК-3, ІК-6, СК -15
PH-11	Здатність оцінювати та науково грамотно формулювати перспективи подальших досліджень у відповідній галузі освітніх, педагогічних наук	ІК-2, ІК-7, СК -16
Комунікація		
PH-12	Здатність оволодівати та демонструвати на високому рівні професійні мовнокомунікативні уміння українською та англійською мовами у процесі презентації матеріалів та результатів наукового дослідження у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до вимог стандартів міждисциплінарного та/або міжнародного професійного співтовариства	ІК-4, ЗК -1
PH-13	Здатність операційно обробляти наукові тексти різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.);	ІК-3, ЗК-2
PH-14	Здатність моделювати зв'язні наукові тексти різних жанрів (створювати глосарії ключових термінів; готувати наукові статті, тези, доповіді, повідомлення, виступи, наукові звіти, посібники) згідно з вимогами наукового стилю, у тому числі з використанням інформаційних технологій;	ІК-3, СК -13, ЗК -3
PH-15	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у навчальній та науковій діяльності	ІК-3, ЗК -4
PH-16	Здатність писати, аудіювати читати і говорити англійською мовою відповідно до стандартів Асоціації Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe)	ЗК-12, ЗК-13, ЗК-14, ЗК-15
Автономність і відповідальність		
PH-17	Здатність ініціювати інноваційні комплексні проекти, лідерство та повна автономність під час їх реалізації	ІК-5, СК-11, СК-13
PH-18	Здатність ефективно організовувати та проводити навчальні заняття, організовувати самостійну навчальну та наукову роботу студентів, запроваджувати актуальні результати власних досліджень у навчальний процес вищої школи	ЗК -5, ЗК -6, ЗК -7, ЗК -8
PH-19	Здатність ефективно організовувати екстракуркулярну роботу студентів, залучати їх до управління навчальним закладом	ІК-4, ІК-6, ЗК-9

РН-20	Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєструвати права інтелектуальної власності	ІК-5, ЗК -10
РН-21	Здатність нести соціальну відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень	ІК-6, ЗК-11
РН-22	здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, нести відповідальність за навчання інших	ІК-7, ЗК -5, ЗК -6

Найважливіші та вагомі результати освітньо-наукової програми є результатами наукових досліджень, в процесі яких набувається або застосовується нове знання (через опубліковані монографії, наукові статті, тези, створені навчально-методичні матеріали тощо). У поданій таблиці наведено співвідношення між компетентностями, відповідно до трьох виокремлених груп й результатами навчання, що об'єднані у чотири групи, відповідно до логіки Національної рамки кваліфікацій України та Європейської рамки кваліфікацій.

VII. Форми атестації здобувачів вищої освіти

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», що передбачає визначення рівня здатності вирішувати складні завдання і проблеми педагогічної, науково-дослідної, проектної та управлінської діяльності.

Атестація здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань.

Атестація здійснюється за допомогою засобів контролю ступеня досягнення кінцевої мети освітньо-наукової підготовки з дотриманням дидактичних принципів формування і реалізації системи засобів діагностики.

Атестація здійснюється на підставі оцінки якості засвоєння освітньої програми, рівня професійних знань, умінь та навичок, ступеня сформованості загальних та спеціальних компетентностей.

До атестації допускаються аспіранти, які успішно виконали всі вимоги навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» і не мають академічної та фінансової заборгованості.

Атестація здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» проводиться у формі публічного захисту дисертаційної роботи.

Таблиця 4

Матриця зв'язку між навчальними дисциплінами і результатами навчання

	RH-1	RH-2	RH-3	RH-4	RH-5	RH-6	RH-7	RH-8	RH-9	RH-10	RH-11	RH-12	RH-13	RH-14	RH-15	RH-16	RH-17	RH-18	RH-19	RH-20	RH-21	RH-22	RH-23	RH-24	RH-25
Філософія	+	+	+	+	+	+	+	+		+										+					
Англійська мова												+			+	+						+			
Наукова українська мова												+	+	+											
Педагогіка вищої школи	+		+				+	+					+	+	+		+	+	+		+	+			
Методологія педагогічного дослідження	+	+		+		+	+		+																
Науки про освіту: актуальні питання	+		+				+	+					+	+	+		+	+	+						
Історія вищої освіти			+		+	+	+		+			+	+												
Актуальні питання порівняльної педагогіки	+	+				+	+			+		+	+	+	+		+	+				+			
Андрогогіка	+	+		+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+			+		+	+			
Academic writing			+					+				+				+					+				
Менеджмент проектів	+		+	+		+	+	+		+	+						+	+	+		+				
Педагогічна евристика	+	+					+	+				+	+	+			+	+	+		+	+			
Педагогічна риторика												+	+												
Освіта обдарованих і талановитих: глобальний контекст	+				+	+	+	+		+	+	+	+		+							+			
Технологія апробації результатів дисертаційного дослідження		+	+	+			+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+						

Продовження таблиці 4.

	РН-1	РН-2	РН-3	РН-4	РН-5	РН-6	РН-7	РН-8	РН-9	РН-10	РН-11	РН-12	РН-13	РН-14	РН-15	РН-16	РН-17	РН-18	РН-19	РН-20	РН-21	РН-22	РН-23	РН-24	РН-25
Менеджмент інновацій в освіті	+		+	+		+	+	+		+	+						+	+	+	+	+				
Теорія та менеджмент організації	+	+				+	+	+	+	+	+			+			+				+				
Докторський семінар з теоретичних і методичних засад порівняльно-педагогічного дослідження	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+					+	+			
Докторський семінар з теоретичних і методичних засад історико-педагогічного дослідження	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+					+	+			
Асистентська практика			+			+						+	+	+	+					+	+	+			